Нерухомо завмерла, під струнками тополями, вузенька смужка диму вгасаючого багаття. Ані не похитнеться в тиші прозорої ночі, осяяної ніби не вищербленим місяцем, але зеленавим світлом, що б'є з глибин могутньої, величної ріки.

Буйним руном обгорнули хащі підніжжя пагорка, що висунувся й повис над Бористеном.1) А далі —— на низькому березі ріки спить у світляній імлі місто, під зеленими горбами.

Дивиться на нього самітний мандрівник біля багаття — Андрій, з Бетсаїди. Уявляє собі душу цього міста, щоб завтра, як промовить до люду, знайти слова, якими одягне ту науку — "Вість Благу", — що несе її далекому світові.

1) Стара назва Дніпра у греків.

І гарне Андрієві місто, що угніздилось там долі, обгорнене зеленими горбами. Дарма, що нема в ньому монументальної величі Риму, ані багатства Тиру чи иишности Александра.

Ноно як обличчя молодої, гарної жінки, що не пишається своєю вродою, а лише тішиться нею. І всміхається, без виклику й без бажання сподобатися. Бо цей усміх — випромінює з неї як сяйво зі світла. Він не може не сяяти, бо така природа його.

Однак є в цьому місті і ще щось: злилися в ньому гармонійно два дисонанси — два протилежних собі світи. Геленський зі своєю божеською гармонією форми й думок. І скитський із бойовістю, відвагою, безжальністю й буйністю.

І дикий кочовик, зачарований гармонійними формами, кинув набіги.

Не п'є па учтах вина з черепа вбитого ворога. Бо побачив більш принади у погарах із кованого золота й срібла. Лишилась у скитові нестримна буйність, мінливість та нестійкість непостійного, вільного вітру степів. Бо то — природа скитська.

Але не хоче вже він жити у критому повстю возі, без краси, без радости життя — що побачив їх у геленів).

Нова течія захопила й понесла скита — як песо Бористен жменю сухого листу з понадбережньої верби.

Андрій устає, спираючись на свою довгу, високу, подорожню палицю. І довгим поглядом обгортає вкриті лісом горби, — мов керманич, що в погляд недрімного ока свого замикає біг корабля.

А в душі Апостола встають образи — такого ще недавнього минулого! — яке, однак, уже стало далеким...

Бачить Андрій духовим зором натовп Єрусалимський захоплений вихором жагучої ненависти... палають помстою очі... стиснені загрозливо руки, піднеслись угору з проклонами...

Реве несамовито натовп: — Распни! Распни його!

І кипить розбурханим морем.

А над цим пеклом біснування — тихе обличчя Того, Хто є Світлом світу, Життям і Шляхом...

Так: перемагає не хаос. Не буря ненависти дає перемогу. Дух Переможний — є спокій і гармонія. Вони опанують завжди безлад і хаос.

На хвилину вся Андрієва істота поринає в єдиній по своїй силі згадці — неймовірній для людського розуму. Серце завмирає. Не знаходить у собі тонів, які б могли відгукнутись на тс надлюдське, чого людська думка не може вмістити.

Раптом, ламає об коліно свою подорожню палицю... Причепленим до шкуратяного поясу ножем зарівнює обломлені кінці. Врізує коротшу поперечину Б рівнобіжний пень. І утворює хрест.

Немов смолоскип, високо підносить його над містом, горбами й Бористеном, що мерехтить глибоко долі.

— Силою Хреста, знаку Вічности, — в безмежність бо продовжуються його рамена, — благословляю вас, зелені гори, і тебе, річко широка, і тебе, народе, що в дикій буйності своїй не міг не відчути творчої сили гармонії й спокою.... Благословляю вас! — промовив повним голосом Апостол.

І застромив хрест над сонним містом і недрімним Бористеном, осяяним недосконалим кругом ущербленого місяця, подібного до маски варварського бога, вирізьбленого рукою мистця-варвара.

** *

Коли ранком, на майдані, натовп обступив

Апостола —— знали бо люди з-над Бористену, що мандрівник із надхненими очима, завжди більші скарби несе як найбагатша каравана, — полились вогненним потоком слова Андрієві...

Питався, потім, також, про звичаї люду Бо-ристенського, про богів їхніх і віру...

Гордовито і з пихою відповідали йому: вважав бо люд цей свій рід за найзацніший у світі: Від Зевса бо самого і доньки Бористе-пової іде він!

— А намети з чорної повсті? Бойові ігри на прикрашених ворожими скальпами коніках — злих як хижі звірі? Раби, закопані живими, при похоронах взацних вождів?

— Це все було так давно!

— Тоді ще поклонялися Місяцеві й Мечу!

— І звався нарід, що тут жив — може наш, а може й інший який — скити. А ми — аллани...

Андрій розглядав білі обличчя, ясні, сірі очі, світле волосся...

А в мандрівках своїх — від Дунаю вже!— стільки чув про жовтоскірих скитів, із масним, гладким, темним волоссям і вузькими, чорними очами...

— Скитів більше нема — говорить Андрієві сивий, поважний муж. Жрець? Чи може Співак посвятннх співів цього народу...

— Як нема страшних Амазонок, — — жінок, що не хотіли розніжуватись коло родинного вогнища. Бо ж понад щастя кохання ставили славу перемоги...

— Не ллється більше кров людських офір на вівтар стогрудої богині, увінчаної місяцем, яка — як і Мати-Природа — творить на те, щоб знищувати.

— Ми радо слухаємо про богів мирних, що не вимагають крови! — відгукується натовп. І п'ють жадібно Воду Живу, що подає їм Апостол.

Коли ж почули про відвічну Божу Мудрість, Стіну Нерушиму — бурею зірвалося захоплення слухачів. Не гаючись, ураз вирішили заложите на найвищому горбі перше каміння цієї "Стіни Нерушимої".

— Твердиню Мудрости поставимо!

— Місто нездобутнє!

І з загарливістю взялися до праці.

Тільки ж надійшли свята Великих Діонісій... За ними Олімпійські вправи... Та й торгівля не може стояти занедбаною...

І у греків помалу вгас перший запал.

Алланам же тяжко втриматись коло чогось, що триває довго й здобувається впертістю й трудом.

І лишилась стіна недокінченою.

Знайшлася бо й ще перешкода: греки Святиню-Храм хотіли ставити, аллани ж —— твердиню.

Андрій же, посіявши добре зерно Благої Вісті, далі пішов у далекі світи — як намітив собі це, ще прощаючись із братом, Петром, коло Генезаретського озера, співучого як арфа, арфу нагадуючи й зарисом своїм.

Без палиці ішов.

Хіба ж не сказано:

— Слово Живе — за опертя мені і за світло ногам моїм?

Навіщо ж спиратися на дерево сухе? На очеретину, що від вітру хитається?

На Колхіду тримав путь Апостол. Не здобувати Золоте Руно Язонове — сам поніс, не мертве руно, а Агнця Живого, що знимає гріхи світу, а з ними — страх Життя і тягар Смерти.